

Pospíšil, Ivo

Syntetické úvahy slovenského rusisty

Opera Slavica. 2010, vol. 20, iss. 1, pp. 50-51

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117132>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

pektová publikace tak dává prostor pro vyjádření pluralitních názorů a pro prezentaci různých cest zkoumání.

Jako celek působí sborník kompaktním a vcelku solidním dojmem. Podle mého mínění je recenzovaná kniha hodnotným materiálem, který je nesporně přínosný jak pro vědce a specialisty, tak i pro širší pedagogickou a odbornou veřejnost.

Zdeňka Matyušová

Syntetické úvahy slovenského rusisty

Červeňák, A.: Reminiscencie esteticko-antropologické. Filozofická fakulta UKF v Nitre, Spolok slovenských spisovateľov, Klub Fjodora Michajloviča Dostojevského, Nitra 2009.

S obvyklou sponzorskou podporou vychází druhý svazek volných úvah slovenského rusisty Andreje Červeňáka (první vyšel s názvem *Reflexie esteticko-antropologické*, Nitra 2008), vědce, jenž umí spojit odborné bádání literárněvědné, rusistické, slavistické, se společenským uznáním: jsou přítom země a ve střední Evropě je to právě Slovensko, které si humanitních věd váží (Červeňák je nositelem Pocty Alexandra Matušky z roku 1997, Řádu Ludovíta Štúra udělené prezidentem Slovenské republiky, ale také medaile A. S. Puškina udělené prezidentem Ruské federace). Je tedy velmi významné, když se tento slovenský rusista tak podstatně zmiňuje o spolupráci s českou rusistikou, která ve své zemi takové axiologické zázemí nemá.

Jednotlivé studie jsou vskutku reminiscencemi, vzpomínkami na okruhy, které autora kdysi zaujaly a které ho zajímat nepřestávají. Je kniha těchto vzpomínek jednak příspěvkem aktuálním, ale má také teoretickou a historickou dimenzi a ukazuje na vývoj rusistiky, literární vědy a slavistiky na Slovensku i jinde, demonstruje myšlenkové postupy, situace a skutečnosti, které ji kvalitativně posunovaly a jsou již součástí dějin. V první části svazku se autor zabývá meziliterárními vztahy, druhá obsahuje poetologické diskursy, jak jim říká, třetí osobnosti a problémy.

V textu Slovensko-ruské literární relácie (9-19) ukazuje nejen na cyrilometodějské spojitosti, ale i na přijímání ruské literatury na Slovensku ve smyslu překládání širší recepce (osvěcensví, romantismus, realismus, moderna, ruská literární věda, recepce různých proudů ruské literatury 20. století). Červeňákova úvaha o slovenskosti, jejíž kořeny jsou na Východě, ale hlava na Západě nemusí vyvolat všeobecný souhlas, ale idea přechodového, tranzitivního pásma odpovídá realitě. Autor věnuje trvalou pozornost česko-slovenským vztahům na poli literární vědy, slavistiky a rusistiky, zde např. ve stati *Metodologické súvislosti českej a slovenskej slavistiky* (20-28), kterou vede od F. Wollmana až po J. Hrabáka, v současnosti jmenuje řadu českých slavistů a rusistů, s nimiž ho váže mnohaletá spolupráce. Ve studii *Metodologické ponuky slovenskej (literárnej) rusistiky* (29-37) odkazuje k různým pojetím, která se zde projevila, včetně jeho vlastní esteticko-antropologické koncepce a také banskobystrického genologického pojetí. Červeňák je laskavý ke všem koncepcím již jen proto, že vznikly; problémem zůstává slabší prezence axiologie. Jsou všechny postupy původní a jsou všechny stejně přínosné? Zde bych – což sám autor sám povědět nemůže – pokládal za přínosnou právě jeho esteticko-antropologickou kon-

cepci literatury, ačkoli nejsme zcela jejím vyznavačem; naopak značně diskutabilní je tzv. přínos posledních výstupů tzv. literárně kulturní metody vyučování.

Ve stati na delikátní téma Básník Petőfi a petőfiánstvo (38-51) se autor zabývá osudem maďarského národního básníka, který žil jen 26 roků, vlastně Alexandra Petroviče, syna slovenských rodičů Štefana Petroviče a Márie Hrnkové. Autor zkoumá okolnosti, které básníka vedly k tomu, aby se stal Petőfím. Tento přesah do jiného národa a identifikace s ním je pro Červeňáka i dilematem současné slovenské mladé intelektuální generace, která často opouští zemi a nachází nové působiště a často i novou identitu, chce se tu trvale usadit. Nutno říci, že kromě tzv. západních zemí, tedy např. Velké Británie nebo Irska, je nejčastějším místem nového pobytu mladých Slováků Česká republika.

Zajímavá je práce Dostojevského legenda o ľudstve (50-70), rekapitulace a recepce *Legendy o Velikém inkvizitorovi z Bratrů Karamazovových*, již se autor zabýval v poslední době několikrát (a několikrát jsme o tom na stránkách *Opera Slavica* psali). Recepce slovenské literatury v zahraničí je důležitá, říká ve stati *Slovenský naturismus* v ruskej optike (70-76).

V poetologických diskurzech se Červeňák zabývá problémem literárního palimpsestu z hlediska estetického a antropologického (79-93) na příkladu prózy Ladislava Ťažkého *Útek z Neresnice* (1999). Svě oblíbené téma snu a snění kultivuje v práci *Sen a (vnitorný) sujet*, romantismem se zabývá v zamyšlení *Romantizmus prekonaný a anticipovaný*, kde prosazuje své široké pojetí tohoto směru (100-105). K svému projektu ruské moderny se vrací jeho závěry (106-130).

V personalistické části svého svazku se zabývá M. Bachtinem, Z. Mathauserem a M. Hamadou – všechny tyto osobnosti spojuje netuctové pojetí artefaktu a objevování nových cest v analýze literatury z širšího, hlavně filozofického hlediska.

Reminiscence předpokládají nejen jistou nostalgii, ale také ulamování polemických hrotů a mírní směřování k idylčnosti: Červeňák se tomuto úskalí vyhýbá dělností a konkrétností svého pojetí, ale jistě umělé harmonizaci poměrů v mezinárodní slavistice se zcela nevyhnul. Zejména zmarněné projekty, které hodně slibovaly, ať v Praze nebo na Slovensku a které musely ustoupit technologii mocenských uskupení, jsou nápadné a nelze je retušovat (dějiny slavistiky, komplexní dějiny slovanských literatur z poetologického a areálově kulturního hlediska, romantismus, genologie apod.). Nicméně badatelova energie a promyšlení několika nosných okruhů, které jsou jádrem jeho pojetí literatury v širokém okruhu slavistiky a vztahových fenoménů slovenské literatury a literární vědy, jsou příslibem nového pokračování.

Ivo Pospíšil

Лирический субъект в русской романтической поэзии

Eliáš, A.: Demiurg či reptajúca trstina. Lyrický subjekt v ruskej romantickej, postromantickej a neoromantickej poézii.: Univerzita Komenského, Bratislava 2008, 134 s.

Русская классическая поэзия XIX-ого века занимает важное место среди профессиональных интересов известного словацкого исследователя-русиста **Антоня Эли-**